

nr. 04/

DECIZIE

PROIECT
din 15.06.2026

or. Cantemir

Cu privire la mersul executării deciziei consiliului raional nr.05/18-XXVII din 11.09.2023 „Cu privire la aprobarea Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cantemir pentru anii 2023-2027”

În temeiul art. 43 (2) Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006, în temeiul art.12,50 din Legea nr.10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, Hotărârii Guvernului nr.129 din 15.03.2023 cu privire la aprobarea Programului național de prevenire și control a bolilor netransmisibile (BNT) prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, în scopul reducerii bolilor netransmisibile, întru monitorizarea realizării Programului teritorial de prevenire și control (PTPC) al bolilor netransmisibile Prioritare (BNTP) pentru anii 2023-2027, examinând avizele comisiei consultative de specialitate finanțe, buget, activități economice și relații transfrontaliere, comisiei consultative de specialitate drept, disciplină și culte și comisiei consultative de specialitate probleme sociale: învățământ, cultură, turism, protecție socială, sănătate publică, muncă și sport Consiliul Raional Cantemir,

DECIDE:

1. Se ia act de nota de fundamentare privind mersul executării deciziei consiliului raional nr.05/18-XXVII din 11.09.2023 „Cu privire la aprobarea Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cantemir pentru anii 2023-2027”, prezentată de Aurel Babilev, medic-specialist, CSP Cahul, raionul Cantemir (se anexează).
2. Conducătorii IMSP, CS din raionul Cantemir, medic specialist CSP Cahul raionul Cantemir, Aurel Babilev, vor prezenta Consiliului raional în trimestrul I al anului 2027, o informație amplă privind mersul executării acțiunilor prevăzute în „Programului teritorial de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în raionul Cantemir pentru anii 2023-2027” în modul stabilit.
3. Executarea prezentei decizii se pune în sarcina IMSP CS Cantemir, dnei Olga Hîțu, CSP Cahul raionul Cantemir, dlui Dumitru Vrabie, medic specialist;
4. Controlul executării deciziei în cauză se pune în sarcina comisiei consultative de specialitate probleme sociale, învățământ, cultură, protecție socială, sănătate publică, muncă, activități social -culturale și turism.
5. Decizia poate fi contestată la Judecătoria Cahul, sediul Cantemir (str.Nicolae Testemițeanu,2) în termen de 30 de zile de la data comunicării potrivit prevederilor Codului Administrativ nr.116/2018.

Președintele ședinței

Secretară a consiliului raional

Avizat la legalitate:

Șefă serviciu juridic, aparatul președintelui raionului

Elaborat:

Avizat:

secretară a consiliului raional

_____
Ludmila ȚURCANU

Aliona ENACHI _____

Aurel BABILEV, medic specialist _____

Ludmila ȚURCANU _____

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

la proiectul deciziei consiliului raional nr.05/18-XXVII din 11.09.2023

În contextul dat s-au realizat următoarele:

-Obiectivul general 1 din PTPC, specific pentru consolidarea capacităților de coordonare intersectorială pentru prevenirea și controlul BNT teritorial.
-Dezvoltarea și revizuirea odată la 5 ani a *Profilului de Sănătate al r-lui Cantemir cu suportul proiectului moldo-elevețian „Viața sănătoasă: reducerea poverii bolilor netransmisibile”*. (PVS) (Primul 2013-2019, editat, al 2-lea 2020-2024 în curs de editare).

-Proiectul în faza a III-a planifică să realizeze acțiunile anterioare privind dezvoltarea capacităților la nivel local, dezvoltarea și susținerea Planurilor de Acțiuni(PA) teritoriale în promovarea sănătății și prevenirea BNT, alfabetizarea în sănătate a populației.

-S-a creat echipa socială din 5 membri: Vicepreședintele de raion pe domeniul sănătate/Specialist CSP/medic de familie /șefa DASF/reprezentant DÎ, pentru instruirea de elaborare a PA de Promovare a Sănătății (PS) și reducerii poverii BNT.

-În 2025 din 15 r-ne am fost selectați și noi, aleatoriu s-a ales s.Cârpești cu microproiectul de 80 000 lei „Prevenirea hipertensiunii arteriale (HTA) pre -și post evaluarea a 200 persoane: coordonator Șeful secției Controlul BNT și Promovarea Sănătății(PS) al CSP Cahul, dl Vântu Vitalie și executor: medicul de familie – dna Marcova Elena.

-IMSP CS Cantemir, CSP Cahul, cu IGSU, secția Cantemir care a instalat cortul în preajma ambulanței și pieții agro-alimentare, Cantemir. Cu suportul proiectului „Viațasan” se implică activ în activități de măsurare a glicemiei; Tensiunii Arteriale(TA); calcularea Indicelui de Masă Corporală(IMC); Circumferinței Abdominale(CA) cu distribuirea literaturii promoționale persoanelor testate cu repartizarea apei potabile și câte un măr.

-S-a îmbunătățit alimentația în școlile gimnaziale. -S-au publicat 12 articole a medicilor pe teme de prevenție în ziarul național,„GAZETA SATELOR”.

-Din PA de Dezvoltare (PAD)raional, (ulterior regional) se prevede fonduri 100,0 mii lei pentru 12 evenimente(întruniri(discuții publice), reuniuni, organizate anual de PS prin adoptarea unui Stil de Viață Sănătos(SVS) sau Modulului de Sănătos de Viață(MSV): 2024-2030(eventimente sportive în masă lunar, starturi vesele cu toată familia, competiții pentru persoanele cu nevoi speciale, marșuri turistice pentru promovarea mersului pe jos, competiții de ciclism, maratoane ș.a - Amenajarea parcărilor multifuncționale, de biciclete, cel puțin 2-ă anual. 240,0 mii lei, GAL ”Colinele Tigheciului”, alte surse 2024-2030 APL 1, parteneriate Cel puțin 12 parcări de biciclete amenajate; -Crearea unui Centru Turistic Local(CTL) -2027,cu oferte turistice. Reabilitarea Zonei de Odihnă și Agreement Cantemir-2027. -Se prevede construcția unei tabere de odihnă pentru elevi(s.Lărguța) 2025-2028. -S-a reabilitat și renovat terenuri de sport(c.Gotești), se prevede renovarea a încă 5 terenuri de minifotbal și 10 săli sportive. Despre aceste și alte măsuri cu „exagerări” și mari avansuri s-a informat ANSP, coordonator pentru generalizare și informarea Guv.RM în luna 12 a.t.

Dar totodată-s lacune și deficiențe în implementarea PTPC al BNT: -Nu s-a îndeplinit Decizia CR pe punctul 2.2 efectuarea ședințelor Consiliului Teritorial(CT)

și informarea CR despre executarea acestui program. -Managerii IMSP, SR Cantemir, CSCantemir, n-au îndeplinit ordinul MS,1095 din 08.12.2023 de implementare a PN și PT al BNTP(p.3 din ordin: -Numirea o persoanei responsabile de PS și realizarea acțiunilor de prevenire BNT, 3.7 colectarea datelor de evidență la nivel de instituție și informarea CSP Cahul, Cantemir). N-au prevăzut și asigurat cu unitate de asistent medical în IMSP(SRCantemir, CSCantemir) cu remunerarea persoanei responsabile de PS și prevenția BNT. (conform p.5 și anexa 1, p.2.6 al ord.MS nr.829 din 26.10.16) -Mai rău Biroul Modulii Sănătos de Viață (BMSV) din CS Cantemir s-a reprofilat. Ca consecință din lipsa persoanei responsabile de PS nu s-a prezenta Raportul Statistic f-50săn. în IMSP CS Cantemir pe 2025(semestrial și anual) și IMSP SRCantemir de 9 ani nu prezintă.(este persoană responsabilă în secția consultativă pe 0,25, dar nu face față..!)

Boli ai aparatului circulator(BAC) în creștere cu obezitatea din r-l Cantemir în dependență de reducerea nr.total de bolnavi(adresări):

1	Nr.de comorbidități a populației din r-l Cantemir	61018	60692	53986	53515	52720	48608
2	Boli ai Aparatului Circulator	14173	15183	15724	15716	16054	16723
3	Obezitatea	1191	1352	1422	1490	1601	1691
n/o	Anii/indicatorii(% din nr. BNT)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Boli a Aparatului Circulator (BAC) cu Hipertensiunea arterială(HTA)	15,2%	23,3	28,1	29,4	30,4	34,4
2	Boli a Aparatului digestiv	13,0%	12,5	15,4	15,5	15,5	16,4
3	Obezitatea	2,0%	2,2	2,6	2,8	3,0	3,5
4	Diabetul Zaharat	2,5%	2,6	3,0	3,4	3,5	3,9
5	Tumori	1,9%	2,0	2,3	2,4	2,5	2,6
6	Tulburări mentale și de comportament	3,3%	3,2	3,3	3,3	3,4	3,5

Din tabele reese, că cresc BNT în r-n, necătând, că se reduce populația și vizite mai puține la medic. La un pacient se depistează comorbidități (mai multe boli „bucet”). Cum să atingem ținta „0” obezitate și cazuri noi de Diabet până în 2030 ?; -90% alfabetizare a populației până în 2027, dacă lucrătorii medicali, n-au timp pentru prevenție ?.